

## **АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ ШПАЖИСТІВ**

*Горбачук Євгеній, Кривенцова Ірина*

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,  
Харків*

**Анотація.** У статті обґрунтовується необхідність застосування у навчально-тренувальному процесі інноваційних методів та засобів підготовки фехтувальників. Проведений аналіз анкетування тренерів та спортсменів щодо проблем підготовки фехтувальників.

**Ключові слова:** фехтування, шпажисти, підготовка, інноваційні методи.

**Вступ.** Фехтувальники Харківщини багато років поспіль вдало виступають на міжнародній арені. Відомі у всьому світі шпажисти: Михайло Тишко, Віктор та Володимир Соколови, В'ячеслав Данилов, Олександр Горбачук, Дмитро Карюченко, Максим Хворост, Роман Свічкарь та багато інших є представниками харківської фехтувальної школи. Сучасність вимагає від спорту взагалі та фехтування зокрема значних змін у плані інформаційного забезпечення, розробки й впровадження сучасного та безпечного обладнання, якісної підготовки тренерських і суддівських кадрів, модернізації навчально-тренувального процесу.

На думку А. В. Бакума у спорті вищих досягнень постійно проводяться розробки та втілення у навчально-тренувальний процес сучасних методів та засобів поліпшення технічної підготовки. Сучасні мультимедійні та комп'ютерні програми застосовуються у багатьох видах спорту задля вивчення, вдосконалення та контролю спортивної техніки. Враховуючи постійні зміни у правилах змагань з фехтування та зростання конкуренції необхідно проводити дослідження з використанням інноваційних технологій [1].

Рішення Міжнародної федерації фехтування (FIE) стосовно обмежень

часу ведення поєдинків, системи покарань за пасивне ведення бою, розмірів фехтувальної доріжки, кількості необхідних для перемоги уколів, системи виявлення переможців змагань сприяли змінам змагальної діяльності фехтувальників, та суттєво вплинули на систему підготовки спортсменів. У результаті, виникли й зазнали змін різні стилі ведення поєдинків фехтувальниками [2; 5].

Наукові дослідження у фехтуванні охоплюють такі питання: моделювання процесу техніко-тактичної підготовки фехтувальників (А. В. Бакум, 2011; Ю. Бріскін, С. Смирновський, М. Пітин, 2017 та ін.); обсяги ефективності, результативності техніко-тактичних дій та їхніх кінематичних характеристик (А. В. Бакум, 2011; А. Хохла, М. Линець, І. Войтович, 2010; І. В. Кривенцова, 2020, 2021 та ін.); підготовки юних фехтувальників (Г. Д. Тишлер, 2009; ін.); взаємозв'язок фізичної та теоретичної підготовки з техніко-тактичною підготовкою (А. Хохла, Линець, Войтович 2010; І. В. Кривенцова, П. П. Лиманський, 2020 та ін.).

Останні дослідження доводять, що українські шпажисти приділяють багато уваги самостійній роботі і виконанню різноманітних та неочікуваних бойових дій, працюють в парах [3]. Урізноманітнення методів та засобів у підготовці шпажистів до змагальної діяльності мають позитивний вплив на результативність [4].

Отже, пошук нових методів та засобів підготовки фехтувальників завжди є актуальним задля поліпшення спортивних досягнень.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Робота виконана згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри одноборств, фехтування і силових видів спорту ХНПУ імені Г. С. Сковороди за темою «Оздоровчі технології фізичного виховання та вдосконалення спортивного тренування у одноборствах і силових видах спорту» (номер державної реєстрації 0120U104252).

**Мета дослідження:** провести аналіз стану навчально-тренувальної діяльності та підготовки фехтувальників Харківщини.

**Завдання дослідження:**

1. Проаналізувати дані спеціальної літератури щодо визначення сучасних засобів та методів підготовки фехтувальників.
2. Провести анкетування тренерів та фехтувальників Харківщини щодо раціональної організації навчально-тренувального процесу (НТП).
3. Надати практичні рекомендації за напрямками поліпшення підготовки шпажистів.

**Матеріал і методи дослідження.** Аналіз наукової літератури, анкетування, математична обробка отриманих результатів. У дослідженні взяли участь 12 тренерів та 30 шпажистів СК «Уніфехт» (м. Харків).

**Результати дослідження та їх обговорення.** З метою визначення недоліків у процесі підготовки шпажистів та шляхів їх подолання нами було розроблено анкету щодо місця та значення елементів НТП з фехтування. За результатами анкетування тренерів на першому місці постає проблема покращення матеріально-технічної бази та фінансового забезпечення (93,3%); на другому місці необхідність урізноманітнення засобів підготовки спортсменів (67,4%); далі, (52,7%) рівень кваліфікації тренерів з можливістю та доступністю її підвищення у провідних фехтувальних школах країни та зарубіжжя; (0,6%) – інші причини.

За результатами ранжування анкетних даних спортсменів: урізноманітнення тренувального процесу новими та сучасними засобами підготовки (84,5%); друге місце посідає можливість брати участь у рейтингових змаганнях (82,6%); далі, оновлення та розширення матеріально-технічної бази (57,2%); далі, (36,3%) диверсифікація професійної підготовки тренерів; (0,7%) – інші причини.

Отже, основними проблемами щодо поліпшення НТП з фехтування на думку тренерів та спортсменів є покращення матеріально-технічної бази та забезпечення участі спортсменів у рейтингових змаганнях, урізноманітнення засобів та методів підготовки фехтувальників, підвищення якості викладання.

Основними шляхами подолання недоліків у підготовці шпажистів, на наш погляд, є: 1. Включення до НТП силових тренувань, стретчингу, стрибкових вправ, вправ на спеціальних (сучасних) приладах, вправ із спортивною резиною для запобігання типових травм тощо. 2. Залучення до НТП помічників тренерів з надання індивідуальних уроків (тренерів-моніторів), з фітнесу та інших сучасних видів фізичної підготовки, з реабілітації, з психологічної підготовки тощо. 3. Використання у НТП відео-переглядів підготовки провідних фехтувальників світу, сучасних приладів визначення фізіологічних показників тощо.

**Висновки.** Аналіз спеціальної літератури доводить, що питання оптимізації та осучаснення процесу підготовки фехтувальників є постійно актуальними. Вплив науково-технічного прогресу на тренувальну діяльність є стабільним об'єктом пошуку науковців. За результатами анкетування тренерів та спортсменів переважна кількість збігів у відповідях респондентів припадає на покращення та модернізацію засобів і методів процесу підготовки фехтувальників. Задля підвищення рівня підготовленості шпажистів рекомендуємо: втілювати у тренувальний процес нові засоби загальної та спеціальної фізичної підготовки за рахунок урізноманітнення форм; тренерам готувати помічників та розширювати власні знання у сфері фізичної підготовки, реабілітації та рекреації, або звертатись за допомогою фахівців. Урізноманітнювати техніко-тактичну підготовку шляхом включення у тренування переглядів відеоматеріалу з виступами видатних спортсменів провідних фехтувальних країн.

**Перспективи подальших досліджень** даного напрямку ми розглядаємо у розробці й апробації інноваційних методів та засобів підготовки юних шпажистів.

### **Список використаної літератури**

1. Бакум А. В. Современные тенденции технической подготовки фехтовальщиков. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2011. № 8. С. 12–15.

2. Бріскін Ю., Смирновський С., Пітин М. Обґрунтування програми диференціації техніко-тактичної підготовки фехтувальників на шпагах з урахуванням способів управління зброєю. Вісник Прикарпатського університету. 2017. № 25-26. С. 30–35.

3. Кривенцова І. В., Ширяєв Д. М, Димар О. А., Бойченко Н. В. Особливості організації навчально-тренувального процесу з фехтування в Україні та Китаї. Єдиноборства. 2021. №1(19). С. 33–46.

4. Кривенцова І.В., Лиманський П.П. Динаміка показників результативності бойової діяльності у шпажистів 10-12 років під впливом авторської програми. Єдиноборства. 2020. №4(18). С. 16–24.

5. Тышлер Г.Д. Техника передвижений в многолетней практике мирового спортивного фехтования. Теория и практика физической культуры. 2009. № 1. С. 44–49.

6. Хохла А., Линець М., Войтович І. Фізична підготовка в системі спортивного тренування фехтувальників-шпажистів на етапі попередньої базової підготовки. Молода спортивна наука України. 2010. Т.1. С. 339–345.